

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 109261/4

בבית הדין הרבני האזורי באר שבע

לפני כבוד הדיינים:

הרב אהרן דרשביץ – אב"ד, הרב עובדיה חפץ יעקב, הרב אברהם צבי גאופטמן

התובע: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד אלינור אדרי)

נגד

הנתבע: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד הדס יפרח זנו)

הנדון: קביעת סמכות בתביעת מזונות קטינים כרוכה כאשר רק קטין אחד נכרך

פסק דין

בפנינו בקשה לקביעת סמכות בתביעת גירושין כרוכה במזונות, משמורת, ורכוש.

א. רקע עובדתי

בשנת 2000 קיימו הצדדים הליכי גירושין שנסגרו, והצדדים חזרו לשלו"ב.

ביום י"ג אדר ב' תשע"ו (23.3.16) הגיש הבעל תביעת גירושין כרוכה. בכתב התביעה התייחס לבנו הקטין הנקרא [ו'] (יליד 2003), אך רשם את הבת [ש'], שנולדה ביום 12.6.98 והייתה כמעט בת שמונה עשרה, כבגירה. נקבע דיון ליום כ"ג אייר תשע"ו (31.5.16).

יום לפני הדיון הצפוי הגישה ב"כ האשה בקשה לדחיית הדיון משום ש"האשה חשה לא טוב". היא צירפה אישור רופא אשר ממליץ מנוחה ליומיים, כולל יום הדיון. [בזהירות הראויה, נעיר שבאישור הרופא לא הוגדר כלל טיב המחלה או סיבת הפנייה, אלא נרשם ש"דיאגנוסטיקה הוכנסה לתיק הרפואי". כמו"כ, ימי המנוחה המומלצים לא כללו את יום הביקור, אלא את היומיים שלאחריו עד יום הדיון. כמו"כ רשום על האישור: "אישור זה אינו בתוקף עבור מוסדות משפטיים..."] ב"כ הבעל הודיעה שאינה מתנגדת לדחיית הדיון, ונקבע מועד חדש ליום 19.7.16. ב"כ האשה הודיעה שגם יום זה לא מתאים לה, לאור מועד דיון באותו יום בביהמ"ש. ביה"ד הורה להעביר לתגובת הצד השני ולתאם מועדים חלופיים.

כשבוע לאחר מכן, ביום 9.6.16 הגישה ב"כ האשה תביעה למזונות קטינים בביהמ"ש לענייני משפחה עבור הבן [ו'] והבת [ש'], שלושה ימים לפני יום הולדתה ה-18. באותו יום הגישה כתב הגנה בביה"ד, וכתבה בנוגע לתביעת המזונות של הבעל (סעיף 25):

הנתבעת תטען כי הגישה תביעה למזונות קטינים לבית המשפט לענייני משפחה בבאר-שבע ולו הסמכות העניינית והמקומית לדון בתובענה לעניין מזונותיו של הקטין.

ביום 14.6.16 ב"כ האשה הציעה מספר ימים חלופיים בסוף יוני אשר תיאמה עם ב"כ הבעל, אך כולם היו ללא הרכב מלא לאור הימצאות אחד הדיינים או בתפקיד בביה"ד באילת.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ביה"ד הודיע על כך לצדדים, ואפשר להם להגיש בקשה לקיים את הדיון בהרכב חסר. לא הוגשה בקשה, וביום 11.7.16 נקבע דיון לאחר פגרת הקיץ והחגים, ליום 29.11.16.

ביום 13.7.16 הגישה ב"כ הבעל בקשה בהולה לקביעת סמכות ביה"ד לדון במזונות הקטינים לאור תביעת האם בביהמ"ש. ביום 28.7.16 הגישה ב"כ האשה את תגובתה, וביום 11.9.16 הגישה ב"כ הבעל תגובה לתגובתה.

ב. טענות הצדדים

כאמור, ב"כ האשה טוענת שהסמכות העניינית לתביעת מזונות קטינים היא לבית המשפט. בתגובתה לבקשת ב"כ הבעל העלתה מספר טעמים לכך:

- א. כתב התביעה הכרוכה לא כלל את כל הקטינים אלא אחד בלבד.
  - ב. כריכת מזונות קטינים אין בה בכדי לפגוע בסמכות ביהמ"ש לדון בתביעת קטינים המוגשת בשמם ועבורם.
  - ג. הקטינים הינם אישיות משפטית עצמאית, ומאחר ולא ניתנה הסכמתם לדון במזונות הקטינים, לא רכש בית הדין סמכות לכך עפ"י סעיף 9 לחוק שיפוט בתי דין רבניים 1953.
  - ד. לא נקבע דיון בביה"ד עד לספטמבר 2016, וטרם החלו תהליכים.
  - ה. ביה"ד יכול לקנות סמכות במזונות קטינים רק כאשר הדבר נעשה בהסכמת הצדדים.
    - ו. הקטינים לא צורפו לכתב התביעה.
- היא ציינה את דבריו של כב' השופט גרוניס בדנצ"ג 6454/14 ואת דבריו של כב' השופט גביוון בתמ"ש 13-06-58090 פלוני נ' אלמונים לתמוך בעמדתה המשפטית. לעומתה, טוענת ב"כ הבעל:
- א. מזונות הקטינים נכרכו במפורש בתביעת הגירושין, אשר כללה את הרקע למשבר הנישואין שגרם לרצון להתגרש.
  - ב. בתביעת הגירושין הובאו הפרטים הרלוונטיים, הן ביחס לילדי הצדדים, לסוגיית המזונות, ולסוגיות הרכושיות.
  - ג. נכון להיום, ישנו קטין אחד בלבד.
  - ד. ב"כ האשה נהגה שלא בתום לב כאשר לא הזכירה כלל בתביעתה לביהמ"ש שכבר הוגשה תביעת גירושין כרוכה בביה"ד לפני שלושה חודשים. גם דחיית הדיונים אשר נקבעו בביה"ד היו לבקשתה.
  - ה. לאור פסקי דין שניתנו באחרונה, הן בביהמ"ש והן בבתי דין הרבני, ניתן לכרוך מזונות קטינים כאשר התקיים ה"מבחן המשולש" של תביעת גירושין כנה וכריכה כנה וכדין, אשר מתמלאים בנדו"ד.
    - ו. ב"כ האשה לא העלתה פגמים בכנות התביעה והכריכה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ז. ביה"ד התחיל לטפל בנושא מזונות הקטין ובהליך בירור הסמכות לפני ביהמ"ש ולכן ראוי שהוא ייתן החלטה בעניין. בנוסף, ענין הרכוש בכל מקרה יתברר בביה"ד, ופיצול הדיונים לגרום לסחבת ולבזבוז זמן שיפוטי יקר.

ח. הבעל נושא בהוצאות הבית ואינו מנסה להתחמק מתשלום מזונות הראויים עפ"י שיקול דעתם המקצועי של ביה"ד.

לתמוך בעמדתה המשפטית, היא ציינה לבג"ץ 787/14 פלונית וח' נ' פלוני, פס"ד ביה"ד בחיפה תיק מס' 1048776/4, פס"ד מביה"ד בתל אביב תיק מס' 1045103, פס"ד מביה"ד ב"ש תיק מס' 1060275/1, ודברי נשיאת ביהמ"ש מ' נאור בבג"ץ 6929/10 פלונית נ' בית הדין הרבני הגדול, והאמור בתמ"ש 15-07-85482 ובתמ"ש 15-04-34853.

ג. דיון והכרעה

אכן, נדון זה של סמכות ביה"ד לדון במזונות קטינים נידון רבות, הן בבתי המשפט והן בבתי הדין. ב"כ האישה ניסתה בדבריה לשלול מהיסוד את סמכותו של בית הדין לדון במזונות קטינים אלא אם יש הסכמת הצדדים לכך, שאז יש סמכות על פי סעיף 9 לחוק שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושין) תשי"ג-1953:

"בעניני המעמד האישי של יהודים ... אשר בהם אין לבית דין רבני שיפוט יחודי לפי חוק זה, יהא לבית דין רבני שיפוט לאחר שכל הצדדים הנוגעים בדבר הביעו הסכמתם לכך."

אולם דברים אלו, השוללים מן היסוד את סמכות ביה"ד לדון במזונות קטינים, נוגדים את הוראתו הפשוטה של סעיף 3 לחוק הנ"ל, בו נקבע מפורשות:

"הוגשה לבית דין רבני תביעת גירושין בין יהודים, אם על ידי האשה ואם על ידי האיש, יהא לבית דין רבני שיפוט יחודי בכל עניין הכרוך בתביעת הגירושין, לרבות מזונות לאשה ולילדי הזוג."

וכן מבואר בדבריה של נשיאת בית המשפט העליון (כיום) השופטת מרים נאור (בג"ץ 6929/10 פלונית נ' ביה"ד הגדול מיום 20.3.2013) שלביה"ד סמכות לדון במזונות קטינים הן על ידי כריכה והן על ידי הסכמה:

"אף לבית הדין הרבני נתונה סמכות לדון במזונות ילדים, בשני מקרים עיקריים: ראשית, כאמור לעיל, במקרים בהם עניין המזונות נכרך כדין בתביעת גירושין שהוגשה לבית הדין (סעיף 3 לחוק השיפוט); לתנאי הכריכה ראו: [בג"ץ 8497/00 פייג-פלמן נ' פלמן...](#) במקרה שכזה סמכותו של בית הדין לדון במזונות הילדים היא כאמור סמכות ייחודית-מקורית, המוציאה את סמכותם של בתי המשפט לענייני משפחה. שנית, נתונה לבית הדין הרבני סמכות לדון במזונות ילדים במקרים בהם הוסכם כך בין הצדדים (סעיף 9 לחוק השיפוט)."

ואמנם, במהלך השנים, היו פסקי דין שהגדירו את סמכות בית הדין לדון במזונות קטינים כסמכות לדון ב"השבת הוצאות" (עי"ר"ע 120/69 שרגאי נ' שרגאי, פ"ד כג (2) 171 (1969) וע"א 118/80 גבעולי נ' גבעולי, פ"ד לד (4) 155, 158 (1980)), אך לכל הדעות יש לביה"ד סמכות לדון בפועל במזונות קטינים בהגדרה זו או אחרת, כמפורש בחוק שיפוט בתי הדין ומבואר בפס"ד הנ"ל.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בנוסף, טענה ב"כ האשה שאף לאחר שביה"ד פסק בענייני מזונות הקטינים אין זה מונע הגשת תביעה עצמאית בביהמ"ש על ידם או בשמם, כפי העולה מפס"ד שרגאי וגבעולי. אולם, רוח הפסיקה בשאלה זו החלה להשתנות בשנים האחרונות. ראה בתמ"ש 15-04-34853 (בית המשפט לענייני משפחה ירושלים), סעיף 14 :

ואולם, כפי שנכתב בהחלטות רבות שיצאו מלפני בתי המשפט למשפחה, במספר פסקי דין שניתנו לאחרונה ציין בית המשפט העליון כי ניתן לכוון מזונות קטינים. בפרט לא ניתן להתעלם מהעובדה, שבפסק דין מיום 11.9.14 קבע בית המשפט העליון – בהרכב שלושה – כי "כבר נפסק כי מזונות קטינים הוא עניין הניתן לכריכה" (בג"צ 5933/14 פלונית נ' פלוני (11.9.14)), ועל יסוד הכרעה זו גם דחה את העתירה שלפניו. אין אחידות אצל שופטי בתי המשפט למשפחה בפרשנות פסיקה זו של בית המשפט העליון. כפי שהפנו הצדדים בטיעוניהם, ניתן למצוא שופטים המפרשים את החלטות בית המשפט העליון כשינוי ההלכה, ויש הסבורים כי אין אלה אלא אמרות אגב בפסק דין אשר אין בכוחן לשנות הלכה משכבר הימים. אינני קובעת כי משמעות פסיקה זו היא בהכרח שינוי ההלכה, ויתכן כי ההלכה לא השתנתה. ברם, דומני כי כמו לבתי המשפט גם לבתי הדין הרבניים הכח והסמכות לפרש פסיקה זו ולקבוע אם יש בה לשנות הלכה משכבר הימים, אם לאו. סבורני כי אין לבית משפט זה עדיפות נורמטיבית על הכרעות בתי הדין הרבניים באופן שמאפשר לבית המשפט להתעלם מהחלטותיהם.

בתי הדין הבהירו את עמדתם לחזק את גישתם המשפטית שניתן לכוון מזונות קטינים ברשימה ארוכה של פסקים, מבוססים היטב על מקורות משפטיים, שחלקם אף הוזכרו בדברי ב"כ הבעל. ע"י בתיקים: 887430/4 מביה"ד באר שבע; 1035870/1 מביה"ד באר שבע; 1045103/2 מביה"ד בתל-אביב; 1048776/4 מביה"ד חיפה; 1060275/1 מביה"ד באר שבע.; 1066696/8 מביה"ד חיפה; 1067029/2 מביה"ד נתניה.

מעבר לכך, גם אם נאמר שלא שונתה ההלכה בנוגע להגדרת סמכות ביה"ד לדון במזונות רק מכוח השבת הוצאות, עכ"פ חל שינוי מתפישת פרוצדוראלית לתפישת מהותית בנוגע לתביעה עצמאית נוספת בביהמ"ש.

וכן הצביע השופט י' עמית בבג"ץ 4407/12, שאליו מפנים השופטים גרוניס והנדל:

הגישה בהלכת עברון, המדגישה את המבחן הפרוצדוראלי, השתנתה עם חלוף הזמן לגישה שמיקדה את הדגש במבחן המהותי. על פי מבחן זה, אין צורך בהגשת תביעה נפרדת ובדין נפרד בעניינו של הקטין, ודי בכך שבית המשפט דן לגופו בעניין מזונות הילדים, ובחן את ההסכם שנערך בין בני הזוג תוך התייחסות לטובת הילדים ולמזונותיהם.

וחזר והביע זאת בבג"ץ 4407/14 :

התביעה העצמאית אינה עצמאית כלל: ההבחנה בין הקטין לבין ההורה המייצג אותו היא לעתים קרובות פיקציה. התביעה הראשונה מוגשת על ידי ההורה בשמו של הקטין, וגם התביעה השנייה מוגשת על ידי ההורה בשמו של הקטין, אך הפעם כתובענה נפרדת ככובע של תביעה עצמאית.

לאחר שפירט את חסרונותיה של הגישה הפרוצדוראלית לעומת הגישה המהותית, סיכם

וקבע:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

"הגישה הפרוצדוראלית מרחיבה את מוסד התביעה העצמאית בעוד הגישה המהותית מצמצמת מוסד זה. לבחינת השאלה אם מדובר בתביעת מזונות עצמאית של קטין נוקטת הפסיקה במבחן הגישה המהותית."

לאור הגישה "המהותית", גם אם הוגשה תביעה עצמאית לביהמ"ש לאחר החלטה של בית הדין, אין לביהמ"ש להזדקק אליו אלא אם כן יתברר שביה"ד לא קיים דיון ענייני במזונות הקטינים וגם יתברר שקופחו בהחלטתו, כמבואר בדבריו שם.

וראה גם בדברי כב' השופטת א. מרז בתמ"ש 13-07-4191:

"האם ניתן לכרוך תביעה למזונות ילדים בתביעת גירושין?

בבג"ץ 6929/10 פלונית נ' ביה"ד הגדול, נאמרה אמירה ברורה בדבר האפשרות לכרוך תביעת מזונות ילדים לתביעת הגירושין [...] קביעה זאת שינתה הלכה ידועה שנקבעה בפסיקה מקדמא דנא לפיה מזונות קטין אינם ניתנים לכריכה בתביעת הגירושין – ראה בר"ע 120/69 שרגאי נ' שרגאי [...]

האם אין יכול קטין לאיין תביעה כזאת בתביעה עצמאית שתוגש בסמוך לתביעה הכרוכה ותשלול את האפשרות לדון בתביעת מזונות הכרוכה?

לאור המבחן המהותי שנקבע בבג"ץ 4407/12 (פלוני נ' ביה"ד הרבני הגדול, מיום 7/2/13) התשובה הינה שלילית, ובית הדין הרבני יוכל למצות את ההליך שבפניו בתביעת המזונות עד תום."

יתירה מכך, גם אם בית הדין טרם נתן החלטה בעניין המזונות, אלא קבע דיון לכך, אין לביהמ"ש לעסוק בנושא על פי עקרון "כיבוד ערכאות", כפי שהתבאר בדברי הרב י. אושינסקי שליט"א, אב"ד בחיפה, בפס"ד בתיק 1048776/4 מיום י"ג בכסלו התשע"ו (25/11/15):

בעניין זה יש גם להדגיש, כי גם אם בית הדין הרבני טרם הוציא פסק דין או החלטה בעניין מזונות הילדים שתביעה בעניינם הוגשה אליו, אלא רק קבע לשם כך דיון, וכל שכן, אם כבר החל לדון בעניינם, על פי עקרון 'הכיבוד ההדדי בין הערכאות', כפי שמתווה בג"ץ 8497/00 פייג פלמן נ' פלמן, ועיקרון ההימנעות מקיום "הליכים זהים באותו עניין בבית משפט ובבית דין רבני בעת ובעונה אחת", כפי שנקבע בע"א 2626/90 אברהם ראש חודש נ' מירה ראש חודש, פ"מ מו (3) 205 – הרי שאין לבית המשפט לעסוק בעניין מזונות הילדים כל עוד אלה נידונים בסמכות בבית הדין הרבני. שהרי חזקה על בית הדין, כערכאה משפטית מוסמכת, שיעשה את מלאכתו נאמנה וידון בעניינם של הקטינים כנדרש ולא יקפחם, כפי שקבע בג"ץ 6378/04 גיליאן שרעבי נ' בית הדין הרבני הגדול בירושלים:

בנסיבות אלה גם אין מקום להניח מראש, ועוד בטרם קוים דיון בעניין בפני בית הדין הרבני, שעניינם של הקטינים לא יזכה בדיון בפני בית הדין לתשומת לב ראויה ויידחה מפני שיקולי ההורים בהסדרת הגירושין.

על כן, כאשר הוגשה תביעת מזונות כרוכה בבית הדין הרבני, על דרך הכלל, על בית המשפט לענייני משפחה להימנע מלהיזקק לתביעת מזונות מאוחרת ומקבילה המוגשת אליו, לרוב, על ידי ההורה המשמורן בשם הילדים. רק אם נוכח בית המשפט לדעת באופן פוזיטיבי, כי בסופו של הליך עניינם של הילדים לא נדון בבית הדין הרבני כנדרש, וכי ההחלטה בעניינם מקפחת אותם, אז באה מקומה הראוי של תביעת המזונות העצמאית כדי להגן עניינם של הקטינים.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

למותר לציין שעל פי המקורות הרבים שהראנו לעיל, אחר שקבע בית הדין כי יש לו סמכות לדון במזונות הילדים, על פי עקרון הכיבוד ההדדי שבין הערכאות, לא יחזור בית המשפט וידון בסוגיא זה בטענה של "טעם מיוחד", כאילו החלטת בית הדין ניתנה בחוסר סמכות מוחלט.

לאור כך, יש לביה"ד הסמכות לדון במזונות הקטינים הכרוכים, ואין לביהמ"ש לחזור ולדון בנושא, גם בעקבות תביעה עצמאית בשם הילדים, אלא ב"טעם מיוחד".

ד. כריכה כנה וכדין

אמנם, כדי שבית הדין יקנה סמכות על ידי כריכה, נקבע בבג"ץ פלמן הנ"ל שהכריכה חייבת לעמוד במבחן המשולש של תביעת גירושין כנה, כריכה כנה, וכריכה כדין. מהותם של תנאים אלו הם לבחון שרצונו של התובע לדון בתום לב ובכנות בבית הדין בעניינים הכרוכים לשם יעילות הדיון, ולא רק כדי לחסום את הצד השני מתביעה בבית המשפט או להתחמק מהדיון בנושא.

בנדו"ד ברור שתביעת הבעל לגירושין כנה. הצדדים כבר היו בתהליכי גירושין לפני חמש עשרה שנה, ובכתב התביעה פירט את הנסיבות בו חזר לתבוע אחר תקופת שלום בית. גם האישה בכתב ההגנה לא תבעה שלו"ב, אלא הטיחה טענות כלפיו. בכך, ברור שלעת עתה רצון שני הצדדים בפירוד.

כמו"כ, הכריכה היא כדין, שמשמעותה העיקרית היא שהעניין הנכרך הוא מסוג העניינים אשר ניתנים מבחינה מהותית להיכרך בתביעת הגירושין, כמבואר בבג"ץ 8533/13, ושנכללים באופן מפורט ומפורש בתביעת הגירושין, כמבואר בדברי כב' השופטת ה.ג. שינפלד בתמ"ש 12-07-3968 בהחלטה מהיום ט' שבט תשע"ג (20.1.13). כבר התבאר לעיל שמזונות הילדים הינם סוג הדברים הניתנים לכריכה, וכן הבעל כרך אותם מפורשות בכתב התביעה, הן בכותרת התביעה: "מהות התביעה: גירושין וכל הכרוך בגירושין, לרבות... מזונות קטינים", והן בגוף התביעה (סעיפים 32-33):

"32. התובע כורך בתביעתו זו את החזקת הקטין, הסדרי הראיה ומזונותיו של הקטין.

33. לאור העובדה כי הקטין יישאר במשמורתה של האם, מתבקש ביה"ד הנכבד לפסוק את מזונות הקטין בהתאם לצרכיו."

אולם, יש מקום לפקפק בכנות הכריכה לאור כך שהבעל לא הציע סכום לתשלום מזונות, ואף קיצר בדבריו ולא מילא טופס הרצאת פרטים.

בעניין זה, נצטט מה שפסקנו כבר בתיק 1060275/1 בהחלטה מיום כ"ה בשבט התשע"ו (04/02/16):

מלבד זאת כבר קבע השופט ג' בך בע"א 384/5 בן יאיר נ' בן יאיר, פ"ד לט (4) 775, כי "אי-ציון סכום מסוים, המוצע כתשלום מזונות בבקשת הכריכה, אין בו משום הוכחה על העדר כנות מצד הבעל". דבריו אלה של השופט בך התבססו בין השאר על קביעתה של השופטת ח' אבנור, בע"א 198/82 מרדכי דותן נ' יעקב דותן, פ"ד לח (1) 1, לפיה:

אין צורך שינקוב [=הכורך] את הסכום שהוא מציע לשלם לאישה כמה יש לשלם ולכמה זקוקים האישה והילדים – זה נושא שיתברר

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

במהלך הדיון (ע"א 666/70 [3]) [...] הכנות אינה מתייחסת לרצונו של הבעל לשלם מזונות, אלא לכנות הכריכה, דהיינו, אם הבעל מתכוון בכנות להתדיין לפני בית הדין בנושא המזונות.

יתרה מכך, אנו בדעה כי הבעל האב גם אינו מוכרח להציע סכום למזונות מצדו, והוא יכול לבקש זאת מהערכאה המשפטית, שהיא זו שתקבע אותם באופן מקצועי ומאוזן.

עוד יש לציין, שבכתב התביעה, אשר כלל גם את ענייני הרכוש, הזכיר בין כה הבעל כמעט את כל הפרטים המופיעים בטופס הרצאת פרטים בתביעת מזונות של בתי הדין, וכך צירף תלושי שכר ותדפיסי אשראי אשר מראים את הוצאותיו לכלכלת ואחזקת הבית בחודשים שלפני התביעה ומהווים תשתית בסיסית לדיון בפסיקת מזונות. יש גם לציין שהבעל ביקש הסדרי ראייה נרחבים, אשר גם מקשים על הצעה לסכום קצוב, מכיון שטרם התברר כמה ימי לינה יהיו אצל הבעל.

לאור זאת, נצטט את דבריה של השופטת ד' ביניש בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק, הליך: [רע"פ 5236/04](#) (פסקה 7), שכבר הבאנו בפס"ד הנ"ל ויפים לענייננו:

"כידוע, שאלת כנות הכריכה היא שאלה עובדתית במהותה הנבחנת על רקע נסיבותיו המיוחדות של כל מקרה, והיא קשורה קשר הדוק לחובה הכללית הנוהגת במשפטנו לנהוג בתום לב. "ההכרעה בשאלת כנות הכריכה תיעשה על פי מכלול הנסיבות האופפות את התביעה, תוך בחינת מניעיו של מבקש הכריכה – האם הוא מבקש אך לסכל פנייה לערכאה האזורית או שהוא מעוניין בקיום התדיינות צודקת, יעילה ומעשית בעניין הכרוך" (דברי השופט אנגלרד ב**בג"צ 8754/00** עינת רון נ' בית הדין הרבני הגדול ואח', [פ"ד נו \(2\) 625](#), 669; עוד ראו: דברי הנשיא ברק ב**בב"מ 9530/02** פלונית נ' פלוני (טרם פורסם)).

נראה בנדו"ד שהכריכה הגורפת של כל ענייני בני הזוג בתביעת הבעל לגירושין היא כריכה כנה, אשר מטרתה אינה להתחמק או לחסום תביעות האישה בביהמ"ש, אלא ליעל ולרכז את כל ענייני הגירושין במסגרת אחת מתוך רצון כנה שביה"ד ידון ויפסוק בכל העניינים כאחד. אדרבה, התנהלות האשה וב"כ באופן תביעת המזונות בביהמ"ש היא המעלה חשש של התחמקות מביה"ד, חוסר תום לב, וניצול הליכי משפט לרעה.

נציין שב"כ האישה פועלת מכוח הלשכה לסיוע המשפטי. לאחרונה פורסם פס"ד מביה"ד נתניה בתיק 1067029/2 מיום א' באלול תשע"ו (4.9.16) בה התרעם ביה"ד על מדיניות הלשכה לסיוע משפטי אשר מכוונת את נציגיה להסב את הסמכות בתביעת מזונות לביהמ"ש. ביה"ד אף חייב את הנתבעת בתשלום הוצאות בגין בזבוז זמן שיפוטי של בית הדין לטובת אוצר המדינה, ואת הלשכה לסיוע המשפטי הוצאות משפט ושכר טרחת עורך דין לטובת התובע.

ה. נתינת החלטה בקביעת הסמכות

בבג"ץ פלמן 8947/00 נקבע שבנושא קביעת הסמכות כל אחת משתי הערכאות המקבילות יכולות לתת החלטה בנושא. אולם, משום כיבוד ערכאות ראוי לתת את הקביעה לאותה ערכאה אשר נמצאת בשלב יותר מתקדם בבירור העניין:

12. במצב בו נכרכה הסוגיה של חלוקת רכוש בין בני-זוג בתביעת-גירושין ולאחר מכן הוגשה תביעה לחלוקת רכוש בבית-המשפט לענייני משפחה, וטרם ניתנה הכרעה על-ידי אחת משתי הערכאות בשאלת הסמכות לדון

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בסוגיה, יהא זה נכון לומר כי מכוח עקרון הכיבוד ההדדי בין הערכאות, מסור בידי כל אחת משתי הערכאות - בית-המשפט לענייני משפחה ובית-הדין הרבני - שיקול-דעת לעכב את הדיון בתביעה שבפניה, כדי לאפשר לערכאה האחרת להכריע בשאלת התקיימות תנאי הכריכה. ההחלטה אם להימנע מדיון ולהמתין לכך שהערכאה האחרת תכריע בשאלת התקיימות תנאי הכריכה במסגרת בירור טענות כנגד סמכותה, אם לאו, נתונה לשיקול-דעתה של כל אחת משתי הערכאות, בהתאם לנסיבותיו של כל מקרה לגופו. השיקולים יהיו מושפעים מנתונים רלוונטיים לעקרון הכיבוד ההדדי בין הערכאות, כגון השלב בו מצוי ההליך בערכאה האחרת. כך למשל, אם אחת משתי הערכאות כבר החלה לדון בטענות כנגד סמכותה והדיון בשאלת התקיימות תנאי הכריכה מצוי בפניה בשלב מתקדם, על הערכאה האחרת לשיקול אם להימנע מדיון ולהמתין להכרעת הערכאה הראשונה בעניין הסמכות.

לפיכך, מכיוון שנושא הסמכות כבר עלה בבית הדין הרבני, ואף כתבו ב"כ הצדדים תגובות בנושא, מן הראוי שבית הדין הרבני הוא זה אשר יתן את הכרעתו בנושא.

כל שכן, לאחר שבית הדין נותן את החלטתו, אין לערכאה השנייה להזדקק לטענת הסמכות אלא משום "טעם מיוחד", כגון שנקבע סמכות בלא לנמק את ההחלטה ובלא לערוך דיון כראוי, כמבואר שם:

כאשר ערכאה אחת הכריעה כי בסמכותה לדון בחלוקת הרכוש בין בני-הזוג, הרי ככלל, על הערכאה השנייה לסרב להיזקק לטענות הנוגעות לסמכות-שיפוטה בעניין, ועליה להימנע מדיון בתביעת הרכוש שהוגשה בפניה ... בשל עקרון הכיבוד ההדדי בין הערכאות, אני סבורה כי רק במקרים חריגים, ובהתקיים "טעם מיוחד" שיצדיק זאת, תחליט הערכאה השנייה בשאלת סמכותה לדון בסוגיה שנתבעה בפניה, על אף שהערכאה האחרת כבר החליטה כי בסמכותה לדון באותה הסוגיה ממש ... לדוגמה, מקרה בו ענייני הרכוש נכרכו בתביעת גירושין בפני בית-הדין הרבני ולאחר מכן נתבעו בפני בית-המשפט לענייני משפחה, ואחת משתי הערכאות פסקה כי היא המוסמכת לדון בחלוקת הרכוש בין בני-הזוג, בלא לנמק החלטתה ובלא שנערך דיון מקדים בשאלת התקיימותם של תנאי הכריכה טרם מתן ההכרעה.

נמצא, שלאחר נתינת החלטה זו, מצופה מהערכאה השנייה לכבד הכרעה זו משום כיבוד ערכאות, אלא אם יתברר פגם בפסיקה או שיש טעם מיוחד לפסוק אחרת.

1. מזונות הבת [ש']

אולם, צדקה ב"כ האשה בכך שתביעת הבעל אינה מתייחסת כלל למזונות הבת [ש'], מכיוון שנרשמה בו כבגירה, ואף חזר וכתב "התובע כורך בתביעתו זו את החזקת הקטין, הסדרי הראייה ומזונותיו של הקטין". בכך, אין סמכות לביה"ד לדון במזונות הבת [ש'], ואין מניעה ממנה לתבוע את מזונותיה בביהמ"ש, ככל שמגיעים לה, כבגירה או כהמשך לתביעת האם עבודה. [יוער, כי כפי עותק כתב התביעה בביהמ"ש שהוגש לביה"ד, נראה שהקטינים אינם רשומים בתור תובעים, כנהוג בתביעת מזונות בשם קטינים בביהמ"ש, אלא האשה בלבד ב"עניין מזונות הקטינים". אך אין זה מענייננו לדון בכך.]

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בכל זאת, לצורך יעילות העניין ובכדי למנוע הוצאות כפולות ודיונים מיותרות לצדדים, ביה"ד ממליץ לצדדים לצרף בהסכמה את תביעת המזונות של הבת [ש'] לתביעת דיון במזונות הבן [ו'] המתקיים בין כה בביה"ד.

ז. מסקנה

לאור כל הנ"ל, ביה"ד קובע:

א. לבית הדין הרבני הסמכות הייחודית לדון בגירושי הצדדים, בענייני הרכוש, ובמשמורת ומזונות של הקטין [ו'] הכרוכים בזה. בהתאם ל"מבחן המהותי" וכיבוד ערכאות, אין לביהמ"ש להיזקק לתביעת מזונות נוסף של הקטין ללא הצדקה של "טעם מיוחד".

ב. בית הדין לא ידון במזונות הבת הבגירה [ש'] אלא בהסכמתה.

פסק הדין מותר לפרסום לאחר השמטת פרטי הזיהוי של בעלי-הדין.

ניתן ביום י"ג באלול התשע"ו (16/09/2016).

הרב אברהם צבי גאופטמן

הרב עובדיה חפץ יעקב

הרב אהרן דרשביץ – אב"ד